

BIBLIOGRAFI

BAHAN-BAHAN PRIMER

1. Bahan Bercetak Yang Diterbitkan

Banci Penduduk dan Perumahan 1970: Jilid I - Jadual-jadual Asas Penduduk Bahagian XIII-Sarawak, Jabatan Perangkaan Malaysia, Kuala Lumpur, Januari 1976, hal. 65-66.

Banci Penduduk dan Perumahan Malaysia 1970: Jilid II - Jadual-jadual Am Perumahan Bandar-bandar Utama dan Pekan-pekan Bahagian XIII-Sarawak, Jabatan Perangkaan Malaysia, Kuala Lumpur, Julai 1973, hal. 58.

Buku Tahunan Perangkaan Sarawak 2000, Jabatan Perangkaan Malaysia Cawangan Sarawak, Kuching, Oktober 2000.

Buku Tahunan Perangkaan Sarawak 1999, Jabatan Perangkaan Malaysia Cawangan Sarawak, Kuching, Oktober 1999.

Buku Tahunan Perangkaan Sarawak 1998, Jabatan Perangkaan Malaysia Cawangan Sarawak, Kuching, Oktober 1998.

Lembaga Penyelidikan Undang-undang, **Akta Pendaftaran Negara 1959 (Akta 78) dan Peraturan-peraturan (Hingga 15 September 2000)**, International Law Book Services, Kuala Lumpur, 2000.

_____, **Panduan Undang-undang Am Jilid 1: Mengandungi Semua Pindaan Hingga 1 Januari 1998**, International Law Book Services, Kuala Lumpur, 1998.

Mohamed Deli Ahmad (ed.), **Brunei Darussalam In Brief**, Information Department, Prime Minister's Office, Negara Brunei Darussalam, 1997.

Panduan Perusahaan Perikanan Sarawak, Jabatan Perikanan Laut Sarawak, Kementerian Pertanian Malaysia, Kuching, 1999.

Perangkaan Tahunan Perikanan 1999, Jabatan Perikanan Laut Sarawak, Kementerian Pertanian Malaysia, Kuching, 2000.

Perangkaan Tahunan Perikanan 1998, Jabatan Perikanan Laut Sarawak, Kementerian Pertanian Malaysia, Kuching, 1999.

Perangkaan Tahunan Perikanan 1997, Jabatan Perikanan Laut Sarawak, Kementerian Pertanian Malaysia, Kuching, 1998.

Perangkaan Tahunan Perikanan 1996, Jabatan Perikanan Laut Sarawak, Kementerian Pertanian Malaysia, Kuching, 1997.

Perangkaan Tahunan Perikanan 1995, Jabatan Perikanan Laut Sarawak, Kementerian Pertanian Malaysia, Kuching, 1996.

Perangkaan Tahunan Perikanan 1994, Jabatan Perikanan Laut Sarawak, Kementerian Pertanian Malaysia, Kuching, 1995.

Sarawak: Perangkaan Perdagangan Luar Negeri 1999, Jabatan Perangkaan Malaysia Cawangan Sarawak, Kuching, Oktober 2000.

Siaran Perangkaan Bulanan Sarawak, Jabatan Perangkaan Malaysia Cawangan Sarawak, Kuching, Mac 2001.

Siaran Perangkaan Bulanan Sarawak, Jabatan Perangkaan Malaysia Cawangan Sarawak, Kuching, Januari 2001.

Siaran Perangkaan Bulanan Sarawak, Jabatan Perangkaan Malaysia Cawangan Sarawak, Kuching, Februari 2000.

Siaran Perangkaan Bulanan Sarawak, Jabatan Perangkaan Malaysia Cawangan Sarawak, Kuching, Januari 2000.

Southeast Asian Fisheries Development Center (SEAFDEC), **Fishery Statistical Bulletin for South China Sea Area 1983**, Bangkok, Thailand, 30 October 1985.

2. Bahan-bahan Yang Tidak Diterbitkan

"Bangunan Tamu Limbang: Bilangan Penjaja Mengikut Bangsa/Etnik", Majlis Daerah Limbang, Limbang, Sarawak, 2000.

"Bangunan Tamu Limbang: Senarai Nama Pemegang Lesen Penjaja", Majlis Daerah Limbang, Limbang, Sarawak, 2000.

"Bangunan Pasar Limbang: Bilangan Penjaja Mengikut Bangsa/Etnik", Majlis Daerah Limbang, Limbang, Sarawak, 2000.

"Bangunan Pasar Limbang: Senarai Nama Pemegang Lesen Penjaja", Majlis Daerah Limbang, Limbang, Sarawak, 2000.

"Bilangan Kapal Keluar/Masuk dan Volume Kargo Yang Diurus oleh Bahagian Gudang (Import/Eksport) Limbang", Jabatan Kastam dan Eksais Diraja Malaysia, Bahagian Limbang, Sarawak, 1999.

"Bilangan Kapal Keluar/Masuk dan Volume Kargo Yang Diurus oleh Bahagian Gudang (Import/Eksport) Limbang", Jabatan Kastam dan Eksais Diraja Malaysia, Bahagian Limbang, Sarawak, 1998.

"Buku Daftar Perkahwinan, Jan.-Feb. 2000", Jabatan Agama Islam Sarawak, Bahagian Limbang, 2000.

"Buku Daftar Perkahwinan, Jan.-Dis. 1999", Jabatan Agama Islam Sarawak, Bahagian Limbang, 1999.

"Buku Daftar Perkahwinan, Jan.-Dis. 1998", Jabatan Agama Islam Sarawak, Bahagian Limbang, 1998.

"Buku Daftar Perkahwinan, Jan.-Dis. 1997", Jabatan Agama Islam Sarawak, Bahagian Limbang, 1997.

"Buku Daftar Perkahwinan, Jan.-Dis. 1996", Jabatan Agama Islam Sarawak, Bahagian Limbang, 1996.

"Buku Daftar Perkahwinan, Jan.-Dis. 1995", Jabatan Agama Islam Sarawak, Bahagian Limbang, 1995.

Chong Ah Onn, "1943-46, Fifth Division, Sarawak", dalam **The Sarawak Gazette**, 29 November 1952.

Chong Ah Onn, "The Occupation of Limbang", dalam **The Sarawak Gazette**, 31 Julai 1956.

"Data Hasil Kerja Bahagian Kastam - Stesen: Limbang, 1999", Jabatan Kastam dan Eksais Diraja Malaysia, Bahagian Limbang, Sarawak, 2000.

"Data Hasil Kerja Bahagian Kastam - Stesen: Limbang, 1998", Jabatan Kastam dan Eksais Diraja Malaysia, Bahagian Limbang, Sarawak, 1999.

"Data-data Barangan Transit (BSB/Temburong): Stesen Kastam Tedungan, 1999", Jabatan Kastam dan Eksais Diraja Malaysia, Bahagian Limbang, Sarawak, 2000.

"Data-data Eksport: Stesen Kastam Tedungan, 1994-1998", Jabatan Kastam dan Eksais Diraja Malaysia, Bahagian Limbang, Sarawak, 2000.

"Data-data Import: Stesen Kastam Tedungan, 1994-1998", Jabatan Kastam dan Eksais Diraja Malaysia, Bahagian Limbang, Sarawak, 2000.

"Fail Laporan Harga Runcit Barang-barang Tertentu Cawangan/Pasar Limbang, Sarawak Januari hingga Mac 2000", Kementerian Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna, Bahagian Limbang, Sarawak, 2000.

"Fail Permohonan Nikah Luar Daerah Limbang, Jan.-April 2001", Jabatan Agama Islam Sarawak, Bahagian Limbang, 2001.

"Fail Permohonan Nikah Luar Daerah Limbang, Jan.-Dis. 2000", Jabatan Agama Islam Sarawak, Bahagian Limbang, 2000.

"Fail Permohonan Nikah Luar Daerah Limbang, Jan.-Dis. 1999", Jabatan Agama Islam Sarawak, Bahagian Limbang, 1999.

"Fail Permohonan Nikah Luar Daerah Limbang, Jan.-Dis. 1998", Jabatan Agama Islam Sarawak, Bahagian Limbang, 1998.

"Fail Permohonan Nikah Luar Daerah Limbang, Jan.-Dis. 1997", Jabatan Agama Islam Sarawak, Bahagian Limbang, 1997.

"Fail Permohonan Nikah Luar Daerah Limbang, Jan.-Dis. 1996", Jabatan Agama Islam Sarawak, Bahagian Limbang, 1996.

"Fail Permohonan Nikah Luar Daerah Limbang, Jan.-Dis. 1995", Jabatan Agama Islam Sarawak, Bahagian Limbang, 1995.

"Ketua Masyarakat dan Ketua Kaum Daerah Limbang", Pejabat Daerah Limbang, Limbang, Sarawak, 2000.

"Ketua Masyarakat dan Ketua Kaum Daerah Limbang", Pejabat Daerah Limbang, Limbang, Sarawak, 1998.

"Laporan Konsainmen Bahan-bahan Pertanian/Ternakan & Perikanan", Pertubuhan Peladang Kawasan (PPK) Limbang, Limbang, Sarawak, November 1999.

"Laporan SMPP November 1999", Jabatan Perikanan Laut Sarawak, Bahagian Limbang, Sarawak, 1999.

"Laporan Tahunan 2000", Pejabat Belia dan Sukan, Bahagian Limbang, Sarawak, 2000.

"Pasar Malam Jln. Padang/Jln. Buangsiol: Bilangan Penjaja Mengikut Bangsa/Etnik", Majlis Daerah Limbang, Limbang, Sarawak, 2000.

"Pasar Malam Jln. Padang/Jln. Buangsiol: Senarai Nama Pemegang Lesen Penjaja", Majlis Daerah Limbang, Limbang, Sarawak, 2000.

"Profail Daerah Limbang", Pejabat Daerah Limbang, Limbang, Sarawak, 2000.

"Profail Daerah Limbang", Pejabat Daerah Limbang, Limbang, Sarawak, 1998.

"Stesen Kastam Tedungan: Data-data Output 1994 Hingga 1999", Jabatan Kastam dan Eksais Diraja Malaysia, Bahagian Limbang, Sarawak, 2001.

"Stesen Kastam Tedungan: Data-data Output Jan.-Dis. 2000", Jabatan Kastam dan Eksais Diraja Malaysia, Bahagian Limbang, Sarawak, 2001.

"Stesen Kastam Tedungan: Output Kerja 1999", Jabatan Kastam dan Eksais Diraja Malaysia, Bahagian Limbang, Sarawak, 2000.

"Stesen Kastam Tedungan: Data Keluar/Masuk Kereta, 1994-1998", Jabatan Kastam dan Eksais Diraja Malaysia, Bahagian Limbang, Sarawak, 2000.

"Stesen Kastam Tedungan: Data Keluar/Masuk Penumpang, 1994-1998", Jabatan Kastam dan Eksais Diraja Malaysia, Bahagian Limbang, Sarawak, 2000.

BAHAN-BAHAN SEKUNDER

1. Buku

Abang Yusof Puteh, **Beberapa Segi Adat Perkahwinan Orang-orang Melayu Sarawak**, Dewan Bahasa dan Pustaka, Kuala Lumpur, 1964.

Abdul Aziz Juned, **Islam di Brunei**, Jawatankuasa Kerja Penerbitan Buku, Jabatan Pusat Sejarah, Negara Brunei Darussalam, 1992.

Abdul Rahman Al-Ahmadi, **Petua Membina Rumah Melayu: Dari Sudut Etnis Antropologi**, Perpustakaan Negara Malaysia, Kuala Lumpur, 2000.

Ahmad Nizammuddin Sulaiman (et al.), **Politik Sarawak**, Dewan Bahasa dan Pustaka, Kementerian Pendidikan Malaysia, Kuala Lumpur, 1994.

Albert, Teo, C.K., **Journey Through Borneo**, Sabah Handicraft Centre, Kota Kinabalu, Sabah, 1994.

A. Lockard, Craig, E. Saunders Graham, **Sarawak Purba: Satu Kajian Bergambar**, Dewan Bahasa dan Pustaka, Kementerian Malaysia, Kuala Lumpur, 1992.

Asmad, **Seni Pertukangan, Seni Bina dan Seni Khat**, Associated Educatinal Distributors (M) Sdn. Bhd., Melaka, 1990.

Awang Hasmadi Awang Mois, Sanib Said, **Masyarakat Melayu Sarawak: Himpunan Kertas Seminar Budaya Melayu II**, Yayasan Budaya Melayu Sarawak, Kuching, Sarawak, 1998.

Buyong Adil, **Sejarah Sarawak**, Dewan Bahasa dan Pustaka, Kementerian Pelajaran Malaysia, Kuala Lumpur, 1981.

Chater, W.J., **Sarawak Long Ago**, Borneo Literature Bureau, Kuching, Sarawak, 1969.

Cheah Boon Kheng (ed.), **Papers Relating to Brunel**, The Malaysia Branch of the Royal Asiatic Society (MBRAS), 1998.

Crisswell, Colin N., **Rajah Charles Brooke Monarch of all He Surveyed**, Oxford University Press, Kuala Lumpur, 1978.

Department of Fisheries, **The Integrated Management Plan for the Coastal Zone of Brunel Darussalam**, The International Center for Living Aquatic Resources Management (ICLARM), Brunei Darussalam, 1992.

Dickson, M.G., **Sarawak and Its People**, Borneo literature Bureau, Sarawak, 1968.

F. Cady, John, **Southeast Asia Its Historical Development**, Mc. Graw Hill. Inc. USA, 1964.

Geronimo Silvestre, Matdanam Jaafar, Sharifuddin Yusof, M.W.R.N. De Silva, Chua Thia Eng (ed.), **The Coastal Resources of Brunel Darussalam: Status, Utilization and Management**, The International Center for Living Aquatic Resources Management (ICLARM), Brunei Darussalam, 1992.

Goullart, Peter, **River of the White Lily, Life in Sarawak**, Cox & Wyman Ltd., London, 1965.

Hall, D.G.E., **Sejarah Asia Tenggara**, Dewan Bahasa dan Pustaka Kementerian Pelajaran Malaysia, Kuala Lumpur, 1987.

Hamidon Abdul Ralim, **Asas Pembinaan Rumah**, Dewan Bahasa dan Pustaka, Kementerian Pendidikan Malaysia, Kuala Lumpur, 1988.

Harrisson, Tom, **Borneo Jungle: An Account of the Oxford Expedition to Sarawak**, Lindsay Drummond Ltd., London, 1938.

_____, **The Malays of Southwest Sarawak Before Malaysia: A Socio-Ecological Survey**, Mac Millan and Co. Ltd., London, 1970.

Hashim Abd. Hamid, **Cerocok Budaya Brunei**, Akademi Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, Gadong, 1999.

Heyward, Nigel, **Sarawak, Brunei, and North Borneo**, Eastern Universities Press Ltd., Singapore, 1963.

Ho Ah Chan, **Sarawak Historical Events 1963-1973**, The Sarawak Press Sdn. Bhd., Sarawak. (tiada tarikh)

Hooker, M.B., **Islam In Southeast Asia**, E.J. Brill, Leiden, The Netherlands, 1983.

Hoebel, Robert, **Sarawak**, Sarawak State Government, Sarawak, 1986.

Hutton, Wendy (ed.), **Sabah and Sarawak with Brunei Darussalam**, Periplus Edition (HK) Ltd., Singapore, 1993.

Jackson, James C., **Sarawak A Geographical Survey of A Developing State**, University of London Press Ltd, 1968.

Irwin, Graham, **Borneo Abad Kesembilan Belas**, Dewan Bahasa dan Pustaka, Kementerian Pelajaran Malaysia, Kuala Lumpur, 1986.

_____, **Sarawak Satu Kajian Ilmu Alam Tentang Sebuah Negeri Yang Sedang Membangun**, Dewan Bahasa dan Pustaka, Kementerian Pelajaran Malaysia, Kuala Lumpur, 1976.

Jatswan S. Sidhu, **Sejarah Sosioekonomi Brunei, 1906-1959**, Dewan Bahasa dan Pustaka, Kementerian Pendidikan Malaysia, Kuala Lumpur, 1995.

Kahti Galis, **Adat Perkahwinan Masyarakat Bisaya Sarawak**, Dewan Bahasa dan Pustaka, Kementerian Pendidikan Malaysia, Kuala Lumpur, 1990.

Kerajaan Negeri Sarawak, **Adat Resam Penduduk Sarawak**, Jawatankuasa Kecil Publisiti dan Filem Perayaan Ulang Tahun Ke-25 Sarawak Merdeka dalam Malaysia, Sarawak, 1988.

Kumpulan Penulis, **Malaysia Kita**, Institut Tadbiran Awam Negara (INTAN) Malaysia, Kuala Lumpur, 1991.

Leake, Jr., David, **Brunei the Modern Southeast Asian Islamic Sultanate**, FORUM, Kuala Lumpur, 1990.

Lee Yong Leng, **Penduduk dan Petempatan di Sarawak**, Dewan Bahasa dan Pustaka, Kementerian Pelajaran Malaysia, Kuala Lumpur, 1981.

Leo Moggie, **Astana Centenary 1870-1970**, Borneo Literature Bureau, Kuching, Sarawak, 1970.

Lim Jock Seng, **The Inter-Relationship of Technology, Economy and Social Organisation in A Fishing Village in Brunei**, Monograph of the Brunei Museum Journal, No. 6, Brunei Museum, Brunei Darussalam, 1986.

Low, Hugh, **Sarawak Its Inhabitants and Productions**, Pustaka Delta Pelajaran Sdn. Bhd., 1990.

Lumholtz, Carl, **Through Central Borneo, An Account of Two Years, Travel in the Land of the Head Hunters Between the Years 1913 and 1917**, Singapore Oxford University Press, Oxford New York, 1991.

L.W., Jones, **The Population of Borneo, A Study of the Peoples of Sarawak, Sabah and Brunei**, The Athlone Press, University of London, 1966.

Mac Donald, Malcom, **Borneo People**, Singapore Oxford University Press, Oxford New York, 1985.

Maimunah Daud, **Glimpses of Malay Life In Sarawak**, Yayasan Budaya Melayu Sarawak, Kuching, Sarawak, 1998.

Majul, C.A., **Islam di Filipina**, Dewan Bahasa dan Pustaka, Kementerian Pendidikan Malaysia, Kuala Lumpur, 1988.

Mohammad Raduan Mohd. Ariff, **Dari Pemungutan Tripang ke Penundaan Undang: Sejarah Perkembangan Perusahaan Perikanan di Borneo Utara 1750-1990**, Penerbit Universiti Malaya, Kuala Lumpur, 1995.

_____, **Perusahaan Perikanan di Semenanjung Malaysia**, Jabatan Penerbitan Universiti Malaya, Kuala Lumpur, 1988.

Mohd. Jamil Al-Sufri, **Tarsilah Brunei: Sejarah Awal dan Perkembangan Islam**, Jabatan Pusat Sejarah, Kementerian Kebudayaan Belia dan Sukan, Negara Brunei Darussalam, 1990.

Mohd. Noor Abdullah, **Kemasukan Sabah dan Sarawak ke dalam Malaysia**, Dewan Bahasa dan Pustaka, Kementerian Pelajaran Malaysia, Kuala Lumpur, 1976.

Mohd. Yusof Bakar, **Adat Perkahwinan Orang Melayu Brunei di Mukim Saba**, Dewan Bahasa dan Pustaka, Negara Brunei Darussalam. (tiada tarikh)

Morrison, Hedda, **Sarawak**, Federal Publications, Singapore, 1976.

Mukhlis, **Persepsi Sejarah Kawasan Pantal**, P3MP, Universitas Hasanuddin, 1989.

Nicholl, Robert (ed.), **European Sources for History of The Sultanate of Brunei in the Sixteenth Century**, Muzium Brunei, Brunei Darussalam, 1975.

Payne, Robert, **The White Rajahs of Sarawak**, Oxford University Press, Kuala Lumpur, 1998.

Petua-petua Melayu Sarawak Tradisional, Yayasan Budaya Melayu Sarawak, Kuching, Sarawak, 1996. (Tiada nama penulis)

Pringle, R., **Rajahs and Rebels**, Macmillan, London, 1920.

Raine, Andy, Raine, Nick, **Sabah Sarawak, Land, People and Cultures**, S. Abdul Majeed & Co. Publishing Division, Kuala Lumpur, 1995.

Reece, Bob, **Masa Jepun: Sarawak Under The Japanese 1941-1945**, Sarawak Literacy Society, 1998.

Reid, Anthony, **Asia Tenggara dalam Kurun Niaga 1450-1680: Tanah di Bawah Angin**, Jilid 1, Yayasan Obor Indonesia, Jakarta, 1992.

Richard W. Beales, David J. Currie, Robert H. Lindley, **Investigations Into Fisheries Resources in Brunei**, Monograph of the Brunei Museum Journal, No. 5, Brunei Museum, Brunei Darussalam, 1982.

Sabihah Osman, Muhamad Hadi Abdullah, Sabullah Hj. Hakip, **Sejarah Brunei Menjelang Kemerdekaan**, Dewan Bahasa dan Pustaka, Kementerian Pendidikan Malaysia, Kuala Lumpur, 1995.

Sejarah Brunei, Dewan Bahasa dan Pustaka, Negara Brunei Darussalam, 1976. (Tiada nama penulis)

T. King, Victor (ed.), **The Best of Borneo Travel**, Singapore Oxford University Press, Oxford New York, 1992.

Tarling, Nicholas, **A Sudden Rampage: The Japanese Occupation of Southeast Asia, 1941-1945**, Horizon Books, Singapore, 2001.

_____, **Britain, the Brookes and Brunei**, Oxford University Press, Kuala Lumpur, 1971.

Tsen, Darrell, Then, John, **Tours of Sarawak 1994**, Ministry of Environment and Tourism, Sarawak, 1994.

_____, **Sarawak Indah (Beautiful Sarawak)**, Ministry of Environment and Tourism, Sarawak, 1993.

Voon Phin Keong, Tunku Shamsul Bahrin (ed.), **The View From Within Geographical Essays on Malaysia and Southeast Asia**, The Malaysia Journal of Tropical Geography, Kuala Lumpur, 1992.

Wagner, Ulla, **Colonialism and Iban Warfar**, OBE-Tryck Stockholm, November 1972.

Warren, James Francis, **The Sulu Zone 1768-1898: The Dynamics of External Trade, Slavery and Ethnicity in the Transformation of a Southeast Asian Maritime State**, Singapore University Press, Singapore, 1981.

William Tang Tieng Kee (ed.), **Perayaan Ulang Tahun ke-50 (Jubli Emas) Pihak-pihak Berkuasa Tempatan (Berbilang Kaum) di Sarawak (1948-1998)**, Kementerian Alam Sekitar dan Kesihatan Awam, Sarawak, 1998.

Yasir Abdul Rahman, **Melanau Mukah: Satu Kajian Budaya**, Dewan Bahasa dan Pustaka, Kementerian Pendidikan Malaysia, Kuala Lumpur, 1987.

Zaini Haji Ahmad Al-Haj (ed.), **Rakis**, Evershine Trading Oriental Plaza, Kuala Lumpur, 1978.

2. Artikel

Abdul Latif Ibrahim, "Kampung Ayer: Warisan, Cabaran dan Masa Depan", Kertas Kerja Khas dibentangkan dalam Simposium Antarabangsa Kampung Air, Akademi Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, 6 - 9 September 1996.

_____, "Variations and Changes in the Names and Locations of the Wards of Brunei's Kampong Ayer Over the Last Century", dalam Abdul Latif Ibrahim (ed.), **Kampong Ayer Warisan, Cabaran dan Masa Depan (Kumpulan Esai Yang Pernah Diterbitkan 1970-1996)**, Akademi Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, Negara Brunei Darussalam, 1996.

_____, "Asal Usul Kampong Ayer di Brunei: Satu Aspek Tuturan", dalam Abdul Latif Ibrahim (ed.), **Kampong Ayer Warisan, Cabaran dan Masa Depan (Kumpulan Esai Yang Pernah Diterbitkan 1970-1996)**, Akademi Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, Negara Brunei Darussalam, 1996.

_____, "Trade, Islam and the Expansion of Brunei Sultanate", dalam **Janang**, Warta Akademi Pengajian Brunei, Bil. 1, Universiti Brunei Darussalam, September 1993.

_____, "Padian: Its Market and the Women Vendors", dalam **Brunei Museum Journal**, Vol. 2, Brunei Museum, Brunei Darussalam, 1970.

Abdul Latif Ibrahim, Jiram Jamit, "Ekonomi Rakyat di Negara Brunei Darussalam: Kes di Daerah Temburong", dalam **Janang**, Warta Akademi Pengajian Brunei, Bil. 2, Universiti Brunei Darussalam, Mac 1994.

Adanan Mohammad, "Terminal Penumpang Moden di Air", dalam Abdul Latif Ibrahim (ed.), **Kampong Ayer Warisan, Cabaran dan Masa Depan (Kumpulan Esai Yang Pernah Diterbitkan 1970-1996)**, Akademi Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, Negara Brunei Darussalam, 1996.

Alimin Abdul Hamid, "Tradisi Membangun Rumah: Khususnya Rumah Tradisional di Kampong Ayer", dalam Abdul Latif Ibrahim (ed.), **Kampong Ayer Warisan, Cabaran dan Masa Depan (Kumpulan**

Esei Yang Pernah Diterbitkan 1970-1996), Akademi Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, Negara Brunei Darussalam, 1996.

Andrew Jones, "Heritage on a High Roller in the South China Sea Brunei's Water Villages", dalam Abdul Latif Ibrahim (ed.), **Kampong Ayer Warisan, Cabaran dan Masa Depan (Kumpulan Esei Yang Pernah Diterbitkan 1970-1996)**, Akademi Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, Negara Brunei Darussalam, 1996.

Asri Puteh, Abdul Manap Jumahat, "Teknologi Melayu Brunei: Sambungan Kayu dalam Pembinaan Rumah dan Hubungannya dengan Kepercayaan", dalam **Beriga**, Bil. 66, Dewan Bahasa dan Pustaka, Negara Brunei Darussalam, Januari-Mac 2000.

Brown, D.E., "Antonio Pigafetta's Account of Brunei in 1521", dalam Abdul Latif Ibrahim (ed.), **Kampong Ayer Warisan, Cabaran dan Masa Depan (Kumpulan Esei Yang Pernah Diterbitkan 1970-1996)**, Akademi Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, Negara Brunei Darussalam, 1996.

Goh Kim Chuan, "Garbage Production and Disposal in Kampong Ayer and Environmental Implications", dalam Abdul Latif Ibrahim (ed.), **Kampong Ayer Warisan, Cabaran dan Masa Depan (Kumpulan Esei Yang Pernah Diterbitkan 1970-1996)**, Akademi Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, Negara Brunei Darussalam, 1996.

Hairuni Mohamed Ali Maricar, "The Demographic Profile of Kampong Ayer", dalam Abdul Latif Ibrahim (ed.), **Kampong Ayer Warisan, Cabaran dan Masa Depan (Kumpulan Esei Yang Pernah Diterbitkan 1970-1996)**, Akademi Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, Negara Brunei Darussalam, 1996.

Hashim Abd. Hamid, "Kampung Aying: Model dan Kesenambungan Sosiobudaya Brunei", dalam **Junjung Tinggi**, Mahir Sdn. Bhd., Kuala Lumpur, 1993.

Hussin Damit, "Nelayan di Kampong Saba", dalam Abdul Latif Ibrahim (ed.), **Kampong Ayer Warisan, Cabaran dan Masa Depan (Kumpulan Esei Yang Pernah Diterbitkan 1970-1996)**, Akademi Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, Negara Brunei Darussalam, 1996.

Idris Abas, "Evolution of the National Capital", dalam Abdul Latif Ibrahim (ed.), **Kampong Ayer Warisan, Cabaran dan Masa Depan (Kumpulan Esei Yang Pernah Diterbitkan 1970-1996)**, Akademi

Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, Negara Brunei Darussalam, 1996.

lik Arifin Mansurnoor, "Islamic Urbanism in a Malay Town: Pre-20th Century Bandar Brunei", dalam Abdul Latif Ibrahim (ed.), **Kampong Ayer Warisan, Cabaran dan Masa Depan (Kumpulan Esei Yang Pernah Diterbitkan 1970-1996)**, Akademi Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, Negara Brunei Darussalam, 1996.

Ismail Duraman, "Development in Brunei Darussalam: Problems and Prospects of Economic Diversification", dalam **Janang**, Warta Akademi Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, Bil. 3, September 1994.

Ismail Ibrahim, "Senibina Rumah Melayu Brunei: Satu Tinjauan Ringkas", dalam Abdul Latif Ibrahim (ed.), **Kampong Ayer Warisan, Cabaran dan Masa Depan (Kumpulan Esei Yang Pernah Diterbitkan 1970-1996)**, Akademi Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, Negara Brunei Darussalam, 1996.

J.A. Davidson, O.B.E., "Postal Services in Brunei's Water Town", dalam Abdul Latif Ibrahim (ed.), **Kampong Ayer Warisan, Cabaran dan Masa Depan (Kumpulan Esei Yang Pernah Diterbitkan 1970-1996)**, Akademi Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, Negara Brunei Darussalam, 1996.

Jabatan Daerah Brunei dan Muara, "Pengenalan: Mukim Kampong Ayer Brunei Darussalam", dalam Abdul Latif Ibrahim (ed.), **Kampong Ayer Warisan, Cabaran dan Masa Depan (Kumpulan Esei Yang Pernah Diterbitkan 1970-1996)**, Akademi Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, Negara Brunei Darussalam, 1996.

Jatswan Singh Sidhu, "Proses Perbandaran di Brunei: Kelahiran dan Perkembangan Bandar Brunei, Kuala Belait dan Seria, 1906-1959", dalam **Purba**, Jurnal Persatuan Muzium Malaysia, Persatuan Muzium Malaysia, Kuala Lumpur, Bil. 12, 1993.

Lim Hooi Siang, "A System for Conservation and Heritage Development in a Historic Water Village", dalam Abdul Latif Ibrahim (ed.), **Kampong Ayer Warisan, Cabaran dan Masa Depan (Kumpulan Esei Yang Pernah Diterbitkan 1970-1996)**, Akademi Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, Negara Brunei Darussalam, 1996.

Moehammad Nazir, "Income Distribution In Brunei Darussalam: The Case of Kampong Ayer", dalam Abdul Latif Ibrahim (ed.), **Kampong Ayer Warisan, Cabaran dan Masa Depan (Kumpulan Esei Yang**

Pernah Diterbitkan 1970-1996), Akademi Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, Negara Brunei Darussalam, 1996.

Mohammad Raduan Mohd. Ariff, "Kota Madya Banjarmasin: Kota Air Terbesar di Pulau Borneo", dalam **Beriga**, Dewan Bahasa dan Pustaka, Negara Brunei Darussalam, Bil. 73, Oktober-Disember 2001.

_____, "Strategi Pembangunan dan Pola Perubahan Penempatan Kampung Air di Pulau Borneo", dalam **Beriga**, Dewan Bahasa dan Pustaka, Negara Brunei Darussalam, Bil. 68, Julai-September 2000.

_____, "Rancangan Perpindahan Penduduk Kampung Air di Pulau Borneo: Perubahan dan Permasalahannya", dalam **Beriga**, Dewan Bahasa dan Pustaka, Negara Brunei Darussalam, Bil. 66, Januari-Mac 2000.

_____, "Kampung Bako: Petempatan Awal Kampung Air Melayu Brunei di Kuching, Sarawak", dalam **MANU**, Jurnal Pusat Penataran Ilmu & Bahasa, Universiti Malaysia Sabah, Bil. 3, 1999.

_____, "Kampung Air Nelayan Tradisional di Muara Sungai Kapuas, Kalimantan Barat, Indonesia: Satu Kajian", dalam **JATI**, Jurnal Jabatan Pengajian Asia Tenggara, Fakulti Sastera dan Sains Sosial, Universiti Malaya, Kuala Lumpur, Bil. 4, September 1998.

_____, Amaluddin Bakeri, "Hubungan Perdagangan Sumber Perikanan Sarawak-Negara Brunei Darussalam: Kajian Kes Daerah Perikanan Limbang dan Lawas", dalam **JATI**, Jurnal Jabatan Pengajian Asia Tenggara, Fakulti Sastera dan Sains Sosial, Universiti Malaya, Kuala Lumpur, Bil. 4, September 1998.

_____, "Dari Kota Air ke Perkampungan Setinggal: Satu Kajian Tentang Sejarah Perkembangan Perkampungan Air di Sabah 1750-1990", dalam **JATI**, Jurnal Jabatan Pengajian Asia Tenggara, Fakulti Sastera dan Sains Sosial, Universiti Malaya, Kuala Lumpur, Bil. 3, Ogos 1997.

_____, "The Water Cities of The Asiatic Archipelago", dalam **Human Environment and Urbanization In Vietnam, Southeast Asia and Japan**, Institute of Social Sciences in Hochiminh City, Center for Southeast Asian Studies, 1997.

Mohd. Yussop Bakar, "Latar Belakang Mukim Saba", dalam Abdul Latif Ibrahim (ed.), **Kampung Ayer Warisan, Cabaran dan Masa Depan (Kumpulan Esei Yang Pernah Diterbitkan 1970-1996)**, Akademi

Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, Negara Brunei Darussalam, 1996.

Mohsin Abu Bakar, "Kampong Ayer: Lambang Kemegahan Negara Brunei Darussalam", dalam Abdul Latif Ibrahim (ed.), **Kampong Ayer Warisan, Cabaran dan Masa Depan (Kumpulan Esei Yang Pernah Diterbitkan 1970-1996)**, Akademi Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, Negara Brunei Darussalam, 1996.

Nayan Muhammad, "Pantang Larang dan Kepercayaan Masyarakat Melayu Brunei", dalam **Beriga**, Dewan Bahasa dan Pustaka, Negara Brunei Darussalam, Bil. 18, Januari-Mac 1988.

Osman Mohamad Tamin, "Bahasa dalam Adat Perkahwinan Orang Melayu Brunei", dalam **Beriga**, Dewan Bahasa dan Pustaka, Negara Brunei Darussalam, Bil. 33, Oktober-Disember 1991.

S.C. Chi, M.C. Cleary and T.S. Ka, "The Changing Socio-Economic Profile of Kampong Ayer Negara Brunei Darussalam", dalam Abdul Latif Ibrahim (ed.), **Kampong Ayer Warisan, Cabaran dan Masa Depan (Kumpulan Esei Yang Pernah Diterbitkan 1970-1996)**, Akademi Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, Negara Brunei Darussalam, 1996.

Shawal Rajab, "Keluhuran Budaya Dalam Menyambut Hari Raya", dalam **Beriga**, Dewan Bahasa dan Pustaka, Negara Brunei Darussalam, Bil. 50, Januari-Mac 1996.

Takong Amit, "Ekonomi Tradisional Kampong Ayer: Suatu Identiti Budaya Kerja Masyarakat Melayu Brunei", dalam Abdul Latif Ibrahim (ed.), **Kampong Ayer Warisan, Cabaran dan Masa Depan (Kumpulan Esei Yang Pernah Diterbitkan 1970-1996)**, Akademi Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, Negara Brunei Darussalam, 1996.

Warwick Newall, "Sewerage System of Kampong Bolkih 'A' and 'B' ", dalam Abdul Latif Ibrahim (ed.), **Kampong Ayer Warisan, Cabaran dan Masa Depan (Kumpulan Esei Yang Pernah Diterbitkan 1970-1996)**, Akademi Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, Negara Brunei Darussalam, 1996.

Zainuddin Hassan, "Pengalu dan Padian di Brunei: Suatu Pengenalan Ringkas", dalam Abdul Latif Ibrahim (ed.), **Kampong Ayer Warisan, Cabaran dan Masa Depan (Kumpulan Esei Yang Pernah Diterbitkan 1970-1996)**, Akademi Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, Negara Brunei Darussalam, 1996.

3. Bahan-bahan Yang Tidak Diterbitkan

Abdul Aziz @ Franklyn R. Kaloko, "The Evolution and Development of Kampung Ayer Water Settlement in Brunei Darussalam", Kertas Kerja dibentangkan dalam Simposium Antarabangsa Kampung Air, Akademi Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, 6-9 September 1996.

Abu Bakrin Omar, "Benoni: 1727-1996 Satu Tinjauan Dari Perspektif Sejarah", Kertas Kerja dibentangkan dalam Simposium Antarabangsa Kampung Air, Akademi Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, 6-9 September 1996.

Bassett, D.K., "British Attitudes to Indigenous States in Southeast Asia in the Nineteenth Century", Occasional Papers, No.1, Center for Southeast Asian Studies, University of Hull, 1980.

Bassett, D.K., King, V.T., (ed.), "Britain and Southeast Asia," Occasional Papers, No.13, Centre for Southeast Asian Studies, University of Hull, 1986.

Hairuni Mohamed Ali Maricar, "Population Dynamics of Kampung Ayer", Kertas Kerja dibentangkan dalam Simposium Antarabangsa Kampung Air, Akademi Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, 6-9 September 1996.

Hashim Abdul Hamid, "Kepimpinan Kampong Ayer: Proses Perubahan dan Peralihan", Kertas Kerja dibentangkan dalam Simposium Antarabangsa Kampung Air, Akademi Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, 6-9 September 1996.

Horton, A.V.M., "The British Residency in Brunei, 1906-1959," Occasional Papers, No. 6, Center for Southeast Asian Studies, University of Hull, 1984.

Idris Belaman, "Kampong Ayer: Sustaining Our National Heritage", Kertas Kerja dibentangkan dalam Simposium Antarabangsa Kampung Air, Akademi Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, 6-9 September 1996.

Lim Hooi Siang, "From the Centre to the Edge: A Research Agenda for Water Settlements", Kertas Kerja dibentangkan dalam Simposium Antarabangsa Kampung Air, Akademi Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, 6-9 September 1996.

Michael O. Mastura, "Preliminary Notes on the Kampong Ayer: A Model Habitat in Southeast Asian Ecology", Kertas Kerja dibentangkan

dalam Simposium Antarabangsa Kampung Air, Akademi Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, 6-9 September 1996.

Mohammad Raduan Mohd. Ariff, "Petempatan Kampung Air di Pulau Borneo: Satu Kajian Perbandingan," Laporan Penyelidikan, Akademik Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, Negara Brunei Darussalam, November 1998.

Mohd. Yusop Damit, "The City of Many Waters: Tinjauan Semula", Kertas Kerja dibentangkan dalam Simposium Antarabangsa Kampung Air, Akademi Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, 6-9 September 1996.

Syarif Ibrahim Alqadrie, "Keberadaan Kampong Ayer: Ditinjau dari Aspek Sejarah, Budaya dan Sosiologik", Kertas Kerja dibentangkan dalam Simposium Antarabangsa Kampung Air, Akademi Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, 6-9 September 1996.

Wan Yahya Wan Ahmad, "Perkembangan Pendidikan Islam di Sarawak", Laporan Penyelidikan, Akademi Islam, Universiti Malaya, Kuala Lumpur, 1989.

Yahya Ibrahim, "Beberapa Aspek Mengenai Rumah dan Perumahan di Kampung Ayer: Dengan Rujukan Kepada Kampung Lorong Sikuna", Kertas Kerja dibentangkan dalam Simposium Antarabangsa Kampung Air, Akademi Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, 6-9 September 1996.

Yong Chee Tuan, Yong Yit Vui, "The Functions of the Physical Environment in Sustaining the Kampong Ayer Settlement", Kertas Kerja dibentangkan dalam Simposium Antarabangsa Kampung Air, Akademi Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, 6-9 September 1996.

Yong Chee Tuan, Dulima Jali, "Strategy for Physical Studies in Kampong Ayer", Kertas Kerja dibentangkan dalam Simposium Antarabangsa Kampung Air, Akademi Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, 6-9 September 1996.

Zahrah Mahmud, "Spatial Prognosis of the Rural Population", dalam "Brunei in Transition: Aspect of its Human Geography in the Sixties", Occasional Paper, No. 2, Jabatan Geografi, Universiti Malaya, Kuala Lumpur, 1976.

Zahra Yaacob, "Kelainan Ciri Perkembangan dan Pembangunan Petempatan Kampong Ayer: Transformasi Sosial Komuniti Terpinggir di Sabah", Kertas Kerja dibentangkan dalam Simposium Antarabangsa

Kampung Air, Akademi Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, 6-9 September 1996.

Zein Heflin Frinces, "Kampung Ayer Di Kabupaten Kutai: Perannya [sis.] Dalam Pertumbuhan Ekonomi dan Kebudayaan Kawasan", Kertas Kerja dibentangkan dalam Simposium Antarabangsa Kampung Air, Akademi Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, 6-9 September 1996.

Zulkifli Mohamad, "Penambang: Warisan dan Pelancongan Budaya", Kertas Kerja dibentangkan dalam Simposium Antarabangsa Kampung Air, Akademi Pengajian Brunei, Universiti Brunei Darussalam, 6-9 September 1996.

4. Tesis

Aishah Sahdan, "Komuniti Melayu di Kampung Burung Pingai Air: Kajian Sosio-Ekonomi", Tesis Sarjana Muda Sastera, Jabatan Pengajian Melayu, Universiti Malaya, Kuala Lumpur, 1983/84.

Brown, D. E., "Socio-political History of Brunei: A Bornean Malay Sultanate", Tesis Ph.D, Cornell University, Ithaca, University Microfilms, Michigan, 1962.

Denny Sumitro Ribut, "Petempatan Kampung Air: Kajian Kes di Kampung Panji Lahad Datu, Sabah", Tesis Sarjana Muda Sastera, Jabatan Pengajian Asia Tenggara, Universiti Malaya, Kuala Lumpur, 1994/95.

Dom Nambi Sabai, "Makassar Sebagai Pusat Perdagangan Pada Abad ke-17", Tesis Sarjana Muda Sastera, Jabatan Pengajian Asia Tenggara, Universiti Malaya, Kuala Lumpur, 1993/94.

Hassan Bakil, "Penguasaan Orang-orang Taosug dalam Industri Perikanan di Sabah: Kajian Kes di Daerah Perikanan, Semporna, Sabah", Tesis Sarjana Muda Sastera, Jabatan Pengajian Asia Tenggara, Universiti Malaya, Kuala Lumpur, 1995/96.

Horton, A.V.M., "The Development of Brunei during the British Residential Era 1906-1959: A Sultanate Regenerated", Tesis Ph.D, University of Hull, United Kingdom, 1985.

Jiram Jamit, "Perkembangan Pentadbiran Kewangan Brunei di Bawah Sistem Residen, 1906-1959", Tesis Sarjana Sastera, Jabatan Pengajian Asia Tenggara, Universiti Malaya, Kuala Lumpur, 1997.

Lihah Amat, "Konsep dan Penghayatan Solat Lima Waktu: Satu Kajian di Limbang, Sarawak," Tesis Sarjana Muda Syariah, Akademik Pengajian Islam, Universiti Malaya, Kuala Lumpur, 1996/97.

Mohammad Abu Bakar, "Angkatan Nahdatul Islam Bersatu (BINA): Peranannya dalam Gerakan Pengislaman di Sarawak", Tesis Sarjana Muda Persuratan, Institut Bahasa, Kesusasteraan dan Kebudayaan Melayu, Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi, 1979/80.

Nazli Aziz, "Labuan 1846-1963: Dari Pangkalan Semulajadi Ke Pelabuhan Terancang", Tesis Sarjana Sastera, Jabatan Pengajian Asia Tenggara, Universiti Malaya, Kuala Lumpur, 2001.

Normah Asmad, "Adat Perkahwinan Melayu Brunei di Sarawak: Satu Kajian di Limbang", Tesis Sarjana Muda Syariah, Akademik Pengajian Islam, Universiti Malaya, Kuala Lumpur, 1991/92.

Sabullah Hj. Hakiq, "Sejarah Perkembangan Sosioekonomi Brunei dari tahun 1906-1959", Tesis Sarjana Sastera, Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi, 1994.

Samasuddin Lawe, "Petempatan di Perkampungan Air: Kajian Kes di Kampung Pengkalan, Kunak, Sabah", Tesis Sarjana Muda Sastera, Jabatan Pengajian Asia Tenggara, Universiti Malaya, Kuala Lumpur, 1994/95.

Zainun Johari, "Brunei dan Hubungan Luarnya, 1888-1983", Tesis Sarjana Sastera, Jabatan Pengajian Asia Tenggara, Universiti Malaya, Kuala Lumpur, 1989.